

семейно-бытовых отношениях, а также обеспечение повышения правового сознания граждан является основой работы профилактических мероприятий.

В целом профилактическая работа с несовершеннолетними является огромным институтом правовых мероприятий, направленных не только на снижение роста преступлений, но и обеспечения граждан правовой грамотности и готовности к защите интересов общества в целом.

Список литературы:

1. Комитет по правовой статистике и специальным учетам Генеральной прокуратуры Республики Казахстан. Раздел 7. Сведения о несовершеннолетних, совершивших преступления за 12 месяцев 2022-2024 года.
2. Предупреждение правонарушений несовершеннолетних. – Алматы, 2007. С. 85.
3. Бойков А.Е. Первичная профилактика различных видов зависимостей детей и подростков в образовательной среде. Молодой ученый. 2014. - С. 871-874.
4. Веричева О.Н. Инновационные технологии в социальной работе с молодежью: теоретико-методологические аспекты //Успехи современной науки и образования. – 2016. – №. 1. – С. 79-82.
5. Филин В.В., Сыздыкова С.А. Профилактика правонарушений: Учебное пособие - Карагандинский университет Казпотребсоюза. Караганда, 2022. – С.21

ЖАСЫРЫН ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ

*Джаксыбаева Г.М., аға оқытушы Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті,
Оразай Э.Н., СПД-22-1к тобының студенті, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті*

БҰҰ-ның қылмыстың алдын алу және қылмыстық сот төрелігі саласындағы нұсқаулықтарында (1985 ж.) қылмысты ашудың, тергеудің, қудалаудың және жазалаудың жаңа әдістерін қолдану қажеттілігі жаһандық қылмыстық сот ісін дамытудың басым бағыттарының бірі ретінде белгіленген...» [1]. Сонымен қатар, Еуропа Кеңесі Министрлер Комитетінің 1987 жылғы 17 қыркүйектегі ұсынымдарында «...қылмысты ашуды кешіктіру... қылмыстық заңның беделін түсіруге әкеліп соғады және сот төрелігін дұрыс жүзеге асыруға әсер етеді...» деп ерекше атап өтілген [2].

Сот төрелігін жүзеге асырудың жалпыға бірдей танылған халықаралық стандарттарына сүйене отырып, Қазақстан Республикасының Құқықтық саясат тұжырымдамасында қылмыстық сот ісін жүргізу саласындағы заңнаманы жетілдірудің негізгі бағыты – негізгі қылмыстық іс жүргізудің нақты қылмыстық іс жүргізу нормаларында дәйектілікпен жүзеге асырылуы көрсетілген. сот ісін жүргізуді ізгілендіру, іс жүргізуді жеделдету және жеңілдету және қылмыстық құқық бұзушылықтарды ашу мен тергеу кезінде білімнің жаңа әдістерін қолдану арқылы жеке құқықтар мен тараптардың бәсекелестік құқықтарының кепілдіктерін қатаң сақтау шартымен қағидаттарды бекіту [3].

Осы басымдықтарды іске асыру шеңберінде Қазақстан Республикасында бүкіл қылмыстық сот төрелігі жүйесі реформаланды, оның соңғы кезеңінде Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексі әзірленіп, 2014 жылы қолданысқа енгізілді, ол түбегейлі өзгертілді. біздің республикамыздың қылмыстық-құқықтық саясаты «...қорғаудың сапалы жаңа түрі, бұрын қолданыста болған репрессиялық процеске қарағанда, оның барлық кезеңдерінде азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделеріне кепілдік беретін процесс...» [4]. Қылмыстық сот ісін жүргізудің заңмен белгіленген тәртібі азаматтарды негізсіз күдіктен (айыптаудан), адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын заңсыз шектеуден қорғауды, ал мұндай бұзушылықтар орын алған жағдайда – дереу және толық оңалтуды, сол арқылы заңды нығайтуды қамтамасыз етуге міндетті. және тәртіп, құқық

бұзушылықтың алдын алу, заңға құрметпен қарауды қалыптастыру (ҚР Қылмыстық процестік кодексінің 8-бабы).

Біріншіден, сотқа дейінгі тергеп-тексеру реформаланды, өйткені тәжірибе көрсеткендей, іс бойынша қабылданған процестік шешімдердің немесе азаматтардың негізделген шағымдарының күшін жоюға әкелетін тергеу қателерінің ең көп саны дәл осы кезеңде жіберіледі. Тиісінше, дәлелдеу процесінің өзі де реформалаудан өтті, оның негізгі әдісі қылмыстық іс жүргізу заңнамасында көзделген ережелер бойынша тергеу әрекеттерін жүргізу арқылы дәлелдемелерді жинау ғана емес, сонымен қатар қылмыстық іс жүргізу бойынша жасырын тергеу әрекеттерін жасау болды. сотқа дейінгі тергеп-тексеру органының атынан құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның уәкілетті бөлімшесі жедел-ізвестіру іс-әрекетінің нысандары мен әдістерін пайдалана отырып, уәкілетті орган (Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің 232-бабының 2-бөлігі). Сонымен қатар, жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін зерттеу хаттамалары, дыбыс және бейне жазбалары, фотосуреттер, ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып жазылған өзге де нәтижелер, алынған заттар мен құжаттар немесе олардың көшірмелері дәлелдемелер ретінде алынған дәлелдемелермен тең негізде пайдаланылады. тергеу әрекеттері (Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 239-бабының 2-бөлігі).

Қылмыстық іс жүргізу заңнамасындағы бұл жаңалықтар бұрын өзгермейтін болып көрінген көптеген институттар мен процедураларды шығармашылықпен қайта қарауды тудырды, бұл, әрине, дәлелдемелерді алудың жаңа көзі ретінде жасырын тергеу әрекеттерінің институтын қамтиды. Осылайша, Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің 238-бабының 1-бөлігіне сәйкес жасырын тергеу әрекетінің нәтижелерін зерделеуді сотқа дейінгі тергеп-тексеру органы, ...қажет болған жағдайда, сотқа дейінгі тергеп-тексеру органы жүзеге асырады. маманды және анықтау органының тиісті қызметкерін тарту. Алайда, жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу әдістері, оларды жүзеге асыратын адамдар, оның ішінде қызметті құпия негізде және құпия нысанда жүзеге асыратын адамдар туралы мәліметтер мемлекеттік құпияларды құрайды және жария етуге жатпайды (241-баптың 2-бөлігі).

Осыған орай, жасырын тергеу әрекеттерін нормативтік топтастыру сотқа дейінгі тергеп-тексеру сатысында тергеу дәлелдемелерімен қатар дәлелдеудің жаңа әдісі – жедел-ізвестіру әдісінің қалыптасқанын білдіреді ме деген сұрақ туындайды. Бұл отандық қылмыстық процесте жедел-ізвестіру әдістері арқылы алынған материалдардың сенімділігі туралы презумпция бар дегенді білдірмейді, өйткені мұндай ақпаратты алу көзі, оның заңнамалық реттелуіне қарамастан, тергеушіге әлі де «жабық» болып қалады. 2014 жылы Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінде көзделген жедел-ізвестіру қызметін немесе жасырын тергеу әрекеттерін жүзеге асыратын органның лауазымды адамынан куә ретінде жауап алудың жаңа тәртібі қылмыстық құқық бұзушылықты алу кезіндегі құпиялық «пердесін» жоймайды. ақпарат (Қазақстан Республикасы Қылмыстық процестік кодексінің 115-бабының 9-бөлігі).

Әрине, жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізу кезінде алынған заттар мен құжаттардың рұқсат етілгендігінің критерийі оларды ұсынған адамдардан жауап алу емес, басқа процессуалдық әрекеттерді қолдану арқылы ұсынылған нәрселерді тексеру болып табылады [5, 121]. Алайда, мұндай тексеру мүмкін емес немесе қиын жағдайларда (мысалы, бұлтартпау шарасына сот санкция беру уақытының шектеулілігіне байланысты) тергеуші алынған материалдардың құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкестігіне тек ресми бағалау жүргізуге мәжбүр болады. қылмыстық жауаптылыққа тартылған адамдарға қатысты бас бостандығынан айыруға дейінгі елеулі теріс салдарларға әкеп соғуы мүмкін шешімдерді қабылдау үшін негіз ретінде қарастырылған рәсімдер.

Бұл ретте мәселе жасырын жүргізілген тергеу әрекеттері бойынша материалдарды тергеушіге беру немесе бермеуде емес, іс үшін қандай материалдар маңызды, қайсысы маңызды емес. Осыған байланысты материалдарды дайындаған кезде жасырын жедел-ізвестіру әдістері туралы мәліметтерді жүргізу кезінде қолданылатынын ескеру қажет;

ұйымдасқан қылмыстық топтардың құрамына кірген адамдар туралы; штаттық құпия қызметкерлер және құпия негізде көмек көрсететін адамдар туралы; ұйымдастыру және өткізу тактикасы туралы мәліметтер мемлекеттік құпияны құрауы мүмкін. Мұндай жағдайларда сөз байласу және көптеген мәліметтердің құпиялылығы туралы ереже істің мән-жайын толық, объективті және жан-жақты зерделеу және шындықты ашу мүдделеріне қайшы келуі мүмкін. Анықтау органына, тергеушіге, прокурорға немесе сотқа материалдарды бергенге дейін жедел-іздігі қызметін жүзеге асыратын орган басшысының бұйрығымен көрсетілген мәліметтерді құпиясыздандыру мұндай мәселені шешудің бір нұсқасы болып табылатын сияқты. баптың 1-бөлігіне сәйкес. 22 Мемлекеттік құпиялар туралы Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 15 наурыздағы N 349-І Заңы. Құпиясыздандыруға жататын және құпиясыздандыруға жатпайтын құжаттарды ажырату қылмыстардың санаттарына байланысты болуы керек. Осылайша, егер жедел тергеп-тексеру нәтижелері сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау немесе қамауға алу үшін тікелей негіз болса және оларды бермей қылмыстық іс бойынша одан әрі ілгерілеу мүмкін болмаса, онда олар құпиясыздандыруға жатады. Қылмыстық істердің бұл санаттарына есірткінің заңсыз айналымымен, тапсырыс беруші өлтірумен, қаржылық және қызметтік қылмыстармен байланысты қылмыстар жатады, өйткені олардың жасалуы қылмыстық әрекеттерді мұқият дайындаумен және алдын ала сөз байласумен байланысты. Бұл аталған қылмыстарды ашу негізінен процессуалдық емес әдістермен ғана мүмкін болатындығымен түсіндіріледі, оның нәтижелері процессуалдық шешімдердің негізі ретінде алынады.

Егер алынған нәтижелер іс бойынша бар мәліметтер мен мән-жайларды дұрыс бағалауға ықпал ететін немесе тергеу мен тергеу әрекеттерін дайындау тактикасын анықтауға ықпал ететін белгілі бір нұсқаулар ретінде ғана қызмет етсе, не ақпараттың ықтимал көздерін немесе олардың ықтимал қатысуын көрсетеді. жасалған қылмыста нақты тұлғалар, содан кейін қажеттілік Бұл нәтижелердің құпиясын ашу жоқ. Бұл жағдайда қажетті ақпарат тергеушіге тиісті хаттамада немесе ауызша хабарлама түрінде беріледі. Ақпарат көздерін құпиясыздандыру мүмкін болмаса, оның криминалистикалық маңызы болса да, ол қылмыс оқиғасын немесе оны жасауға қатысқан адамдардың кінәсін анықтау үшін дәлелдеме ретінде пайдаланыла алмайды. Мұндай мәліметтер қылмыстық іс материалдарына енгізілуге жатпайды, осыған байланысты оларды реквизициялау туралы қаулы және жасырын тергеу әрекеттерінің нәтижелерін берудің мүмкін еместігі туралы қаулы материалдармен бірге істен бөлек сақталуы тиіс. процеске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету туралы. Бұл ретте алынған мәліметтер тергеушіге ауызша беріледі және ешқандай құжаттаманы талап етпейді.

Сондықтан біз заң ғылымында айтылған «...мемлекеттік қызметтің екі тәуелсіз және заңды түрінің (жедел-іздігі қызметі мен алдын ала тергеу) арақатынасында процессуалдық нысанға емес, басты назарды аудару керек деген көзқарасты жақтаймыз. дәлелдемелерді жинау туралы, бірақ жедел-іздігі қызметінің субъектісі анықтаған және ұсынған мәліметтерді, объектілерді және құжаттарды заң шеңберінде жүзеге асыратын объективті бағалау және тексеру бойынша айыптаудан тәуелсіз тергеу органы» [6, 8].

Түскен материалдарды зерделеу 2014 жылы Қазақстан Республикасының Қылмыстық процесстік кодексінде енгізілген жауап алудың жаңа түрлері арқылы да жүзеге асырылуы мүмкін.

Оларға жедел-іздігі қызметін немесе жасырын тергеу әрекеттерін жүзеге асыратын органның лауазымды адамынан куә ретінде жауап алу (ҚР Қылмыстық процесстік кодексінің 115-бабының 9-бөлігі) жатады. Осы нормаға сәйкес қылмыстық топқа кірген адамдармен тікелей қабылданған нақты деректер осы адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жедел-іздігі қызметін немесе жасырын тергеу әрекеттерін жүзеге асыратын органның лауазымды адамынан жауап алынғаннан кейін дәлелдеме ретінде пайдаланылуы мүмкін. куә ретінде.

Жоғарыда айтылғандар қылмыстық сот ісін жүргізуде дәлелдемелерді алудың жаңа нысанының – жанама жауап алудың пайда болғанын көрсетеді, оның сенімділігін жедел-

іздістіру қызметіне жетекшілік ететін прокурор қамтамасыз етуі тиіс. Осындай жауап алу нәтижесінде алынған ақпараттың рұқсат етілгендігін қамтамасыз ету тәртібі олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары қолданылған адамдарға қатысты қолданылатын рәсімге ұқсас болуы керек деп санаймыз. Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің 97-бабының 3-бөлігінің ережелеріне сәйкес «...қорғалатын адам туралы ақпаратқа қол жеткізуді шектеу қылмыстық процестің басынан бастап қылмыстық іс жүргізу органының өтініші бойынша жүзеге асырылуы мүмкін. тұлға болып табылады және қылмыстық іс материалдарынан тұлғаның жеке деректері туралы мәліметтерді алып тастаудан және оларды негізгі іс жүргізуден бөлек сақтаудан тұрады... қылмыстық қудалау органының қаулысы негізінде... Қаулы және бөлінген материалдар. Негізгі іс жүргізу бойынша олар кейіннен қылмыстық істі тергеп жатқан органда сақталатын және оның мазмұнымен сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамнан басқа прокурор мен сот органы таныса алатын жабық конвертке салынады. сот...»

Бұл тәртіп прокурордың өзіне қатысты қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қолданылып жатқан адамның айғақтарымен және олардың мазмұнының жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын органның лауазымды адамының айғақтарымен сәйкестігімен жеке танысу міндетін көздейді. немесе жасырын тергеу әрекеттері. Салыстырмалы талдау нәтижелері бойынша прокурор іс үшін маңызы бар ақпаратты тікелей қабылдаған қорғалатын адамның орнына куәгер ретінде жедел уәкілден жауап алуға жол беру туралы қорытынды жасайды және сол арқылы соттың іс үшін маңызы бар мәліметтердің дұрыстығына кепілдік жасайды. осындай жауап алу кезінде алынған айғақтар. Прокурордың қорытындысы іс материалдарына жедел уәкілден жауап алумен қоса қоса беріледі және бірге айыптау немесе сот үкімі шығару кезінде дәлелдеме ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Екінші түрі – өзіне қатысты жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу кезінде осы адамның жасырын жазылған арыздары немесе әрекеттері алынған адамнан жауап алу (ҚР ҚПК-нің 239-бабының 3-бөлігі). Жаңа процедура, біздің ойымызша, бірнеше кезеңнен тұруы керек:

- адамға оған қатысты жүргізілген жасырын тергеу әрекеттері туралы хабарлау;
- жауап алынатын адамды оның сөздерін немесе әрекеттерін жасырын жазуға байланысты материалдармен таныстыру;
- қажет болған жағдайда дауысты фонографиялық зерттеу нәтижелерімен немесе ұсынылған материалдардың дұрыстығын растайтын бейнежазбаға (фотосуреттерге) негізделген сәйкестендіру хаттамасымен танысу;
- адамнан оның процессуалдық жағдайына (куәгер, жәбірленуші, сезікті) қарай жауап алу талаптарын сақтай отырып жауап алу.

Тұлға оған хабарсыз алынған нақты деректермен танысқан кезде, ол мүдделі адамға тікелей әсер ететін және мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды жария етуді болдырмайтын дәрежеде жасалған құпия әрекет туралы хабарланады. Сонымен қатар, зерттеуге тексеру хаттамасын жасау жолымен олардың рұқсат етілгендігін анықтау үшін алынған құжаттарды тексеру енгізілуі мүмкін; заттай дәлелдеме немесе құжат ретінде іске қосу; қылмыстық заңды немесе іс жүргізу сипатын нақтылау үшін тиісті сараптамаларды тағайындау. Барлық қажетті тексеру әрекеттері аяқталғаннан кейін тергеуші жүргізілген жасырын тергеу әрекетінің нәтижелерін көрсететін хаттама жасайды. Тергеу үшін маңызы бар нақты деректер хаттамаға қоса беріледі (ҚР Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 238-бабы). Алынған нәтижелерді бағалау дәлелдемелерді бағалаудың жалпы ережелері бойынша жүзеге асырылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Миланский план действий // Сов. юстиция. 1992. № 15-16. - С. 35
2. Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью. М., 1998

3. Концепция правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 года: Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 24 августа 2009 года № 859 //Казахстанская правда. 2009. 27 августа

4. Рогов И.И., Бычкова С.Ф. Общая характеристика уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан в сравнении с уголовно-процессуальным кодексом Казахской ССР. УПК РК. Вып.1. Алматы, 1998.-С.20.

5. Бедняков Д. И. Непроцессуальная информация и расследование преступлений. М., 1991.- С.121

6. Аменицкая Н.А. Взаимодействие следователя и органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность в раскрытии и расследовании преступлений: Автореф. дис. ... к.ю.н. - Нижний Новгород, 2006.

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ

Громова А.С, магистрант 1 курса юридического факультета

Науч. руководитель: Аманжолова Б.А. к.ю.н., профессор кафедры уголовного права, процесса и криминалистики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова

Торговля людьми является актуальной проблемой в современном мире. В последнее время эти преступления участились, что не может не привлекать внимание мировой общественности. Несмотря на существование ряда международных и национальных правовых актов, направленных на борьбу с торговлей людьми, все еще остаются определенные проблемы в их регулировании и реализации, как на уровне отдельных государств, так и в международных отношениях в целом. Начало XXI века принесло с собой такие проблемы, как международный терроризм, транснациональная организованная преступность и другие виды преступности, разрушительные последствия которых ощущаются во всем мире. С прошлого десятилетия особые масштабы приобретает распространенность торговли людьми. Так, по данным Управления ООН по наркотикам и преступности опубликованном в последнем докладе в январе 2023 года жертвами торговли людьми по меньшей мере стали 100 тыс. человек [1]. Торговля людьми является третьим по величине незаконным бизнесом в мире преступлений. На первом месте - торговля оружием, на втором - торговля наркотиками, и на третьем - торговля людьми. По данным международной организации труда, ежегодно торговцы людьми отмывают порядка 150 миллиардов долларов [2]. Социально-экономическое неравенство затрагивает миллионы людей во всем мире, делая их уязвимыми для эксплуатации со стороны преступников. Люди, которые не имеют правового статуса, живут в бедности, имеют ограниченный доступ к образованию, здравоохранению или достойной работе, являются жертвами дискриминации, насилия или жестокого обращения и принадлежат к маргинализированным группам, часто становятся основной целью для торговцев людьми.

Международные усилия по борьбе с торговлей людьми начались еще в XIX веке. Однако только за последние двадцать пять лет в данном вопросе были разработаны всеобъемлющие правовые рамки. Принятие в 2000 году Протокола о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказания за нее, дополняющего Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности, стало исторической вехой, ознаменовавшей первое принятое международным сообществом определение "торговли людьми": "осуществляемые в целях эксплуатации вербовка, перевозка, передача, укрывательство или получение людей путем угрозы силой или ее применения или других форм принуждения, похищения, мошенничества, обмана, злоупотребления властью или уязвимостью положения, либо путем подкупа, в виде платежей или выгод, для получения согласия лица, контролирующего другое